

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. balandžio 7 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Viešieji pirkimai — Direktyva 2004/18/EB — Ūkio subjektų techniniai ir (arba) profesiniai pajėgumai — 48 straipsnio 3 dalis — Galimybė remtis kitų subjektų pajėgumais — Sąlygos ir taisyklės — Dalyvio ryšių su kitais subjektais pobūdis — Pasiūlymo pakeitimas — Elektroninio aukciono pripažinimas negaliojančiu ir naujo surengimas — Direktyva 2014/24/ES“

Byloje C-324/14

dėl *Krajowa Izba Odwoławcza* (Nacionalinė apeliacijų komisija, Lenkija) 2014 m. birželio 18 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2014 m. liepos 7 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Partner Apelski Dariusz

prieš

Zarząd Oczyszczania Miasta

dalyvaujant

Remondis sp. z o.o.,

MR Road Service sp. z o.o.,

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro pirmosios kolegijos pirmininko pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas A. Tizzano (pranešėjas), teisėjai F. Biltgen, E. Levits, M. Berger ir S. Rodin,

generalinis advokatas N. Jääskinen,

posėdžio sekretorius K. Malacek, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2015 m. gegužės 7 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Partner Apelski Dariusz*, atstovaujamos *advokat* T. Krześniak,

— *Zarząd Oczyszczania Miasta*, atstovaujamos *radca prawny* K. Wąsik,

* Proceso kalba: lenkų

- *Remondis sp. z o.o.* ir *MR Road Service sp. z o.o.*, atstovaujamų *radcowie prawni* K. Kamiński ir K. Dajczer,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna, M. Szwarc ir D. Lutostańska,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos J. García-Valdecasas Dorrego,
- Latvijos vyriausybės, atstovaujamos I. Kalniņš ir I. Nesterova,
- Europos Komisijos, atstovaujamos K. Herrmann ir A. Tokár,

susipažinęs su 2015 m. rugsėjo 8 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL 2004, L 134, p. 114; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 132, klaidų ištaisymas OL L 339, 2014 11 26, p. 14) 2, 44 straipsnių ir 48 straipsnio 3 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *PARTNER Apelski Dariusz* (toliau – *Partner*) ir *Zarząd Oczyszczania Miasta* (Miesto valymo tarnyba, toliau – Varšuvos miesto valymo tarnyba) ginčą dėl to, kad ši pašalino *Partner* iš viešojo pirkimo procedūros dėl kompleksinio mechaninio Varšuvos miesto (Lenkija) gatvių važiuojamosios dalies valymo 2014–2017 m.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2004/18

- 3 Direktyvos 2004/18 46 konstatuojamoji dalis išdėstyta taip:

„Sutartys turėtų būti sudaromos remiantis objektyviais kriterijais, kurie užtikrintų skaidrumo, nediskriminavimo ir lygiateisiškumo principų laikymąsi ir garantuotų, kad pasiūlymai būtų vertinami veiksmingos konkurencijos sąlygomis. Todėl atitinkamai reikėtų leisti taikyti tik du sutarties sudarymo kriterijus: „žemiausios kainos“ ir „ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo“.

Norint užtikrinti, kad, sudarant sutartis, būtų laikomasi lygiateisiškumo principo, reikėtų nustatyti būtiną teismineje praktikoje nusistovėjusią sąlygą – užtikrinti reikiamą skaidrumą, kad kiekvienas dalyvis būtų tinkamai informuotas apie kriterijus ir tvarkas, kurios bus taikomos nustatant ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą. <...>“

- 4 Šios direktyvos 2 straipsnyje „Sutarčių sudarymo principai“ numatyta:

„Perkančiosios organizacijos ūkio subjektams taiko vienodas sąlygas, jų nediskriminuoja ir veikia skaidriai.“

- 5 Šios direktyvos 44 straipsnyje „Dalyvių tinkamumo įvertinimas, jų atranka ir sutarčių sudarymas“ nustatyta:

„1. Sutartys sudaromos remiantis kriterijais, apibrėžtais 53 ir 55 straipsniuose, atsižvelgiant į 24 straipsnį, perkančiajai organizacijai patikrinus ūkio subjektų, neatmestų remiantis 45 ir 46 straipsniais, tinkamumą remiantis ekonominiais ir finansiniais kriterijais, profesinėmis ir techninėmis žiniomis arba sugebėjimais, apibrėžtais 47–52 straipsniuose, ir, jei reikia, taikant nediskriminacines taisykles ir kriterijus, nurodytus 3 dalyje.

2. Perkančiosios organizacijos gali nustatyti minimalius pajėgumo reikalavimus kandidatams ir dalyviams 47 ir 48 straipsniuose nustatyta tvarka.

Informacijos, nurodytos 47 ir 48 straipsniuose, apimtis, taip pat ir konkrečiai sutarčiai nustatyti minimalūs pajėgumo reikalavimai turi būti susiję ir proporcingi sutarties dalykui.

Šie minimalūs reikalavimai turi būti nurodomi skelbime apie pirkimą.“

<...>“

- 6 Direktyvos 2004/18 47 straipsnio „Ekonominė ir finansinė padėtis“ 2 dalyje numatyta:

„Prireikus konkrečios sutarties atveju ir kai tai yra tinkama, ūkio subjektas gali remtis kitų ūkio subjektų pajėgumais, nepriklausomai nuo to, kokio teisinio pobūdžio būtų jo ryšiai su šiais subjektais. Šiuo atveju ūkio subjektas privalo įrodyti perkančiajai organizacijai, kad vykdant sutartį reikalingi išteklių jam bus prieinami, pateikdamas, pavyzdžiui, tų ūkio subjektų įsipareigojimą jam suteikti būtinus išteklius.“

- 7 Šios direktyvos 48 straipsnyje „Techniniai ir (arba) profesiniai pajėgumai“ nurodyta:

„1. Ūkio subjektų techniniai ir (arba) profesiniai pajėgumai įvertinami ir patikrinami 2 ir 3 dalyje nustatyta tvarka.

2. Ūkio subjektų techniniai pajėgumai gali būti patikrinti vienu arba daugiau toliau išvardytų būdų, atsižvelgiant į darbų, prekių arba paslaugų pobūdį, kiekį ar svarbą bei paskirtį:

a) <...>

ii) svarbiausių prekių arba pagrindinių paslaugų per pastaruosius trejus metus sąrašas, kartu nurodant sumas, datas ir gavėjus – tiek viešuosius, tiek privačius asmenis. <...>

<...>

<...>

3. Tam tikrais atvejais ūkio subjektas konkrečios sutarties atveju gali remtis kitų ūkio subjektų pajėgumais, nepriklausomai nuo to, kokio teisinio pobūdžio būtų jo ryšiai su jais. Šiuo atveju ūkio subjektas privalo įrodyti perkančiajai organizacijai, kad, vykdant sutartį, tie išteklių jam bus prieinami, pateikdamas, pavyzdžiui, tų ūkio subjektų įsipareigojimą jam suteikti būtinus išteklius.

<...>“

- 8 Direktyvos 2004/18 51 straipsnyje „Papildoma dokumentacija ir informacija“ numatyta:

„Perkančioji organizacija gali prašyti ūkio subjektų papildyti arba paaiškinti sertifikatus ir dokumentus, pateiktus pagal 45–50 straipsnius.“

9 Šios direktyvos 54 straipsnyje „Elektroninių aukcionų taikymas“ numatyta:

„1. Valstybės narės gali numatyti, kad perkančiosios organizacijos gali taikyti elektroninius aukcionus.

<...>

4. Prieš tęsdamos elektroninį aukcioną, perkančiosios organizacijos atlieka išsamų pradinį pasiūlymų įvertinimą pagal nustatytą atrankos kriterijų arba kriterijus ir jų numatytus lyginamuosius svorius.

Visi dalyviai, kurie yra pateikę priimtinius pasiūlymus, vienu metu elektroniniu būdu kviečiami pateikti naujas kainas ir (arba) naujas vertes; <...>

<...>

8. Uždariusios elektroninį aukcioną, perkančiosios organizacijos sudaro sutartį 53 straipsnyje nustatyta tvarka, remdamosi elektroninio aukciono rezultatais.

Perkančiosios organizacijos privalo deramai naudotis elektroniniu aukcionu ir jo netaikyti tokiu būdu, kad būtų užkirstas kelias konkurencijai, ji būtų apribota ar iškraipyta arba kad būtų pakeistas sutarties objektas, kaip skelbiant konkursą buvo apibrėžta skelbime apie pirkimą ir specifikacijose.“

Direktyva 2014/24/ES

10 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18 (OL 2014, L 94, p. 65), 2 konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„<...> reikėtų persvarstyti ir modernizuoti viešųjų pirkimų taisykles, priimtas pagal <...> [D]irektyvą 2004/18/EB, kad būtų padidintas viešųjų išlaidų efektyvumas, visų pirma sudarant palankesnes sąlygas mažųjų ir vidutinių įmonių dalyvavimui viešuosiuose pirkimuose <...>. Taip pat reikia išaiškinti [kai kurias] svarbiausias sąvokas ir koncepcijas, kad būtų užtikrintas teisinis tikrumas [saugumas] ir įtraukti tam tikri tvirtai nusistovėjęsios susijusios Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikos aspektai.“

11 Direktyvos 2014/24 63 straipsnyje „Rėmimasis kitų subjektų pajėgumu“ nustatyta:

„1. Pagal 58 straipsnio 3 dalį nustatytų kriterijų, susijusių su ekonomine ir finansine būkle, ir pagal 58 straipsnio 4 dalį nustatytų kriterijų, susijusių su techniniu ir profesiniu pajėgumu, atžvilgiu ekonominės veiklos vykdytojas atitinkamais atvejais dėl konkrečios sutarties gali remtis kitų subjektų pajėgumu, nepriklausomai nuo ryšių su jais teisinio pobūdžio. Tačiau kriterijų, susijusių su išsilavinimu ir profesinėmis kvalifikacijomis, kaip nustatyta XII priedo II dalies f punkte, arba su atitinkama profesine patirtimi, atžvilgiu ekonominės veiklos vykdytojai gali remtis kitų subjektų pajėgumu tik tuo atveju, kai pastarieji atliks tuos darbus ar teiks tas paslaugas, kuriems reikalaujama šių pajėgumų. Kai ekonominės veiklos vykdytojas pageidauja remtis kitų subjektų pajėgumu, jis perkančiajai organizacijai turi įrodyti, pavyzdžiui, pateikdamas šių subjektų tuo tikslu patvirtintą įsipareigojimą, kad jis turės reikiamus išteklius.

<...>

2. Darbų pirkimo sutarčių, paslaugų pirkimo sutarčių ir įrengimo ar montavimo operacijų pagal prekių pirkimo sutartį atveju perkančiosios organizacijos gali reikalauti, kad tam tikras esmines užduotis tiesiogiai atliktų pats konkurso dalyvis <...>“

12 Šios direktyvos 90 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie, įsigalioję iki 2016 m. balandžio 18 d., įgyvendina šią direktyvą. <...>“

Lenkijos teisė

13 Direktyva 2014/18 į Lenkijos teisės sistemą perkelta Įstatymu dėl Viešųjų pirkimų teisės (*Dz. U.*, 2013 m., 907, 984, 1047, 1473 pozicijos ir *Dz. U.*, 2014 m., 423 pozicija, toliau – Įstatymas dėl VPT)

14 Įstatymo dėl VPT 26 straipsnio 2b dalyje numatyta:

„Ūkio subjektas gali remtis kitų subjektų žiniomis, patirtimi, techninėmis galimybėmis, asmenimis, galinčiais atlikti užsakymą, arba finansinėmis galimybėmis, nesvarbu, kokio teisinio pobūdžio būtų jo ryšiai su tokiais asmenimis. Tokiu atveju ūkio subjektas privalo įrodyti perkančiajai organizacijai, kad turės sutarčiai įvykdyti būtinų išteklių, visų pirma šiuo tikslu pateikdamas rašytinį tokių asmenų įsipareigojimą, kad jie leis jam naudotis būtiniais ištekliais, kol bus vykdoma sutartis <...>“

15 Įstatymo dėl VPT 83 straipsnio 2 ir 3 dalyse numatyta:

„2. Perkančioji organizacija gali leisti pateikti dalinį pasiūlymą, jeigu pirkimo objektą galima padalyti.

3. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytu atveju ūkio subjektas gali pateikti dalinius pasiūlymus dėl vienos ar kelių pirkimo dalių, nebent perkančioji organizacija apibrėžtų maksimalų pirkimo dalių, dėl kurių vienas ūkio subjektas gali pateikti dalinius pasiūlymus, skaičių.“

16 Įstatymo dėl VPT 91b straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Perkančioji organizacija elektroninėmis priemonėmis kviečia visus priimtinius pasiūlymus pateikusius ūkio subjektus dalyvauti elektroniniame aukcione.“

17 Įstatymo dėl VPT 93 straipsnio 1 dalies 7 punkte numatyta:

„Perkančioji organizacija pripažįsta sutarties sudarymo procedūrą negaliojančia, jeigu <...> neįmanoma pašalinti šios procedūros trūkumo ir dėl šio trūkumo neįmanoma sudaryti viešojo pirkimo sutarties, kuri nebūtų pripažintina negaliojančia.“

18 2013 m. vasario 19 d. Ministrų Tarybos pirmininko nutarimo dėl dokumentų, kurių perkančioji organizacija turi reikalauti iš ūkio subjekto, ir šių dokumentų pateikimo formos (*Dz. U.*, 2013 m., 231 pozicija) 1 straipsnio 6 dalyje numatyta:

„Jeigu, siekdamas įrodyti, kad atitinka [Įstatymo dėl VPT] 22 straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus, ūkio subjektas remiasi kitų subjektų ištekliais pagal Įstatymo dėl VPT 26 straipsnio 2b dalies nuostatas, perkančioji organizacija tam, kad įvertintų, ar ūkio subjektui bus prieinami kitų subjektų ištekliai tiek, kiek to reikia siekiant gerai įvykdyti sutartį, arba ar ūkio subjekto ryšys su šiais kitais subjektais tikrai užtikrina prieigą prie šių išteklių, gali reikalauti:

1) siekiant tenkinti [Įstatymo dėl VPT] 22 straipsnio 1 dalies 4 punkte numatytus reikalavimus – 1 dalies 9–11 punktuose išvardytų dokumentų bei kitų dokumentų, susijusių su ekonominiu ir finansiniu pajėgumu, kaip antai numatytų skelbime apie pirkimą ar specifikacijose;

2) dokumentų, visų pirma susijusių su:

a) kito subjekto išteklių, kurie galės būti prieinami ūkio subjektui, apimtimi;

- b) tvarka, kaip ūkio subjektas naudosis kito subjekto ištekliais sutarčiai vykdyti;
- c) ūkio subjekto ryšio su kitu subjektu pobūdžiu ir
- d) kito subjekto dalyvavimo vykdant sutartį apimtimi ir trukme.“

Faktinės aplinkybės ir prašymas priimti prejudicinį sprendimą

- 19 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad 2013 m. gruodžio mėn. Varšuvos miesto valymo tarnyba pradėjo viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūrą dėl kompleksinio mechaninio Varšuvos miesto gatvių važiuojamosios dalies valymo 2014–2017 m. žiemos ir vasaros sezonu. Šio pirkimo objektą sudarantis valymas žiemą – tai visų pirma žiemą susidarancio plikledžio prevencija ir pašalinimas, barstant ir valant tam tikrų kategorijų miesto kelių važiuojamąją dalį, o valymas vasarą – tai kelio važiuojamosios dalies šlavimas ir plovimas.
- 20 Varšuvos miesto valymo tarnyba nusprendė vykdyti konkursą, kurį numatyta užbaigti surengiant elektroninį aukcioną. Šio pirkimo objektas buvo padalytas į aštuonias dalis, apimančias konkrečius Varšuvos rajonus, todėl kiekvienas dalyvis galėjo pateikti pasiūlymą dėl visos sutarties arba jos dalies.
- 21 Kaip buvo numatyta specifikacijoje, kiekvienas dalyvis tam, kad pateisintų savo techninį pajėgumą, turėjo pateikti kelių priežiūros žiemą taikant drėkinimo technologiją paslaugų, teiktų pastaruosius trejus metus iki šio pasiūlymo pateikimo termino pabaigos, sąrašą. Šių paslaugų bendra vertė turėjo būti ne mažesnė kaip 1 000 000 Lenkijos zlotų (PLN) (apie 224 442 EUR) kiekvienos iš aštuonių nagrinėjimo pirkimo dalių atveju. Todėl norėdamas pateikti pasiūlymą dėl viso šio pirkimo dalyvis turėjo įrodyti, kad suteikė paslaugų už ne mažiau kaip 8 000 000 PLN (apie 1 795 537 EUR).
- 22 Paskelbus skelbimą apie pirkimą *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, *Partner* pateikė paraišką dalyvauti konkurse dėl visų pirkimo dalių ir nurodė, kad pastaruosius trejus metus teikė keturiolika paslaugų, iš kurių dvylika rodė jos pačios patirtį, o likusios dvi – *PUM Sp. z o.o.* (toliau – *PUM*), įsteigtos Grudziondze (Lenkija), t. y. mieste, esančiame apie 230 kilometrų nuo Varšuvos, patirtį.
- 23 Be to, prie savo pasiūlymo ji pridėjo *PUM* įsipareigojimą, kad visų pirma teiks *Partner* konsultavimo paslaugas, apimančias, be kita ko, pastarosios darbuotojų mokymus ir pagalbą sprendžiant problemas, galinčias kilti vykdant sutartį. *Partner* taip pat pabrėžė, kad šios sutarties vykdymo tikslais tokį bendradarbiavimą turėtų reglamentuoti šių dviejų įmonių sudaryta sutartis.
- 24 2014 m. vasario 26 d. Varšuvos miesto valymo tarnyba paprašė *Partner* detaliau apibūdinti veiklą, kurią vykdytų *PUM*, ir poveikį, kurį ši veikla galėtų turėti Varšuvos teritorijoje teikiamų paslaugų kokybei ir veiksmingumui, atsižvelgiant visų pirma į atstumą, kuris skiria Grudziondzą nuo Varšuvos.
- 25 Kadangi *Partner* atsakymas Varšuvos miesto valymo tarnybos netenkinio ir manydama, kad *PUM* negalės perduoti žinių ir patirties, nes ši bendrovė tiesiogiai ir realiai nedalyvaus vykdant atitinkamą sutartį, 2014 m. kovo 11 d. raštu ji paprašė *Partner* pateikti papildomų dokumentų dėl šio klausimo.
- 26 Savo 2014 m. kovo 18 d. atsakyme *Partner* užginčijo Varšuvos miesto valymo tarnybos poziciją ir paprašė, kad jos pasiūlymas būtų vertinamas atsižvelgiant į kiekvieną iš aštuonių šio pirkimo dalių ir taikant tam tikrą eiliškumo tvarką.
- 27 Vis dėlto Varšuvos miesto valymo tarnyba atmetė visą *Partner* pasiūlymą ir po elektroninio aukciono baigė nagrinėjamos sutarties sudarymo procedūrą.

- 28 *Partner* padavė skundą *Krajowa Izba Odwoławcza* (Nacionalinė apeliacijų tarnyba) ir prašė pripažinti negaliojančiu sprendimą, kuriuo ji pašalinta iš nagrinėjamos sutarties sudarymo procedūros, taip pat sprendimą, kuriuo laimėjusiu pripažintas geriausias pasiūlymas, pateiktas dėl skirtingų šio pirkimo dalių. Be to, ji prašė, kad būtų iš naujo išnagrinėti per šią sutarties sudarymo procedūrą pateikti pasiūlymai ir jai leista dalyvauti naujame elektroniniame aukcione.
- 29 Nagrinėdama šį skundą *Krajowa Izba Odwoławcza* (Nacionalinė apeliacijų tarnyba) nusprendė sustabdyti bylą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar Direktyvos 2004/18 48 straipsnio 3 dalį kartu su 2 straipsniu galima aiškinti taip, kad „tam tikrais atvejais“, kai ūkio subjektas gali remtis kitų subjektų pajėgumais, reikia laikyti kiekvieną atvejį, kai ūkio subjektas neturi perkančiosios organizacijos reikalaujamos kvalifikacijos ir pageidauja remtis tokiais kitų subjektų pajėgumais? Ar nuorodą, kad ūkio subjektas gali remtis kitų subjektų pajėgumais tik „tam tikrais atvejais“, reikia pripažinti ribojimu, rodančiu, kad vykstant ūkio subjekto atrankai per viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūrą rėmimasis kitų subjektų pajėgumais yra išimtis, o ne įprasta teisė?
 2. Ar Direktyvos 2004/18 48 straipsnio 3 dalį kartu su 2 straipsniu galima aiškinti taip, kad ūkio subjekto rėmimasis kitų subjektų pajėgumais, kiek tai susiję su jų žiniomis ir patirtimi, „nepriklausomai nuo to, kokio teisinio pobūdžio būtų jo ryšiai su jais“, ir šių subjektų „išteklių prieinamumas“ reiškia, kad vykdydamas sutartį ūkio subjektas neturi turėti su šiais subjektais jokių santykių arba turėti labai laisvus ir neapibrėžtus santykius, t. y. gali vykdyti sutartį savarankiškai (kitam subjektui nedalyvaujant) arba tokį dalyvavimą gali sudaryti „patarimai“, „konsultacijos“, „mokymai“ ir panašiai? Ar vis dėlto šios direktyvos 48 straipsnio 3 dalį reikia aiškinti taip, kad subjektas, kurio pajėgumais remiasi ūkio subjektas, privalo iš tikrųjų pats asmeniškai įvykdyti užsakymą tiek, kiek buvo deklaruojami jo pajėgumai?
 3. Ar Direktyvos 2004/18 48 straipsnio 3 dalį kartu su 2 straipsniu galima aiškinti taip, kad ūkio subjektas, kuris turi patirties, tačiau ji yra mažesnė, nei norėtų įrodyti perkančiajai organizacijai (pavyzdžiui, jeigu jos nepakanka pasiūlymui pagal visas užsakymo dalis pateikti), gali papildomai remtis kitų subjektų pajėgumais, siekdamas pagerinti savo padėtį vykstant konkursui?
 4. Ar Direktyvos 2004/18 48 straipsnio 3 dalį kartu su 2 straipsniu galima aiškinti taip, kad perkančioji organizacija skelbime apie pirkimą arba specifikacijoje gali (arba netgi privalo) nurodyti sąlygas, kurioms esant ūkio subjektas gali remtis kitų subjektų pajėgumais, pavyzdžiui, kaip tas kitas subjektas turi dalyvauti vykdant sutartį, kaip galima sujungti rangovo ir kito subjekto pajėgumus, ar kitas subjektas solidariai su ūkio subjektu bus atsakingas už tinkamą sutarties įvykdymą tiek, kiek ūkio subjektas rėmėsi jo pajėgumais?
 5. Ar Direktyvos 2004/18 2 straipsnyje įtvirtintas ūkio subjektų vienodo vertinimo ir nediskriminavimo principas leidžia remtis kito subjekto pajėgumais, apie kuriuos kalbama 48 straipsnio 3 dalyje, taip, kad bus bendrai vertinami dviejų ar daugiau subjektų, neturinčių pajėgumų, kiek tai susiję su perkančiosios organizacijos reikalaujamomis žiniomis ir patirtimi, pajėgumais?
 6. Ar Direktyvos 2004/18 2 straipsnyje įtvirtintas ūkio subjektų vienodo vertinimo ir nediskriminavimo principas leidžia aiškinti Direktyvos 2004/18 44 straipsnį ir 48 straipsnio 3 dalį taip, kad perkančiosios organizacijos nustatytos dalyvavimo konkurse sąlygos gali būti tenkinamos tik formaliai siekiant dalyvauti konkurse ir tai nepriklauso nuo realių ūkio subjektų pajėgumų?

7. Ar Direktyvos 2004/18/EB 2 straipsnyje įtvirtintas ūkio subjektų vienodo vertinimo ir nediskriminavimo principas tuo atveju, kai galima pateikti pasiūlymą tik dėl dalies pirkimo, leidžia ūkio subjektui po pasiūlymų pateikimo, pavyzdžiui, siekiant papildyti ar paaiškinti dokumentus, pareikšti, kuriai pirkimo daliai reikėtų priskirti jo nurodytus išteklius, turinčius įrodyti, kad tenkinama dalyvavimo konkurse sąlyga?
8. Ar Direktyvos 2004/18/EB 2 straipsnyje įtvirtintas ūkio subjektų vienodo vertinimo ir nediskriminavimo principas ir skaidrumo principas leidžia pripažinti įvykusį aukcioną negaliojančiu ir pakartotinai surengti elektroninį aukcioną, jeigu jis surengtas iš esmės neteisingai, pavyzdžiui, į jį buvo pakviesti ne visi ūkio subjektai, pateikę tinkamus pasiūlymus?
9. Ar Direktyvos 2004/18 2 straipsnyje įtvirtintas ūkio subjektų vienodo vertinimo ir nediskriminavimo principas ir skaidrumo principas leidžia sudaryti sutartį su ūkio subjektu, kurio pasiūlymas pasirinktas įvykus tokiam aukcionui, jo pakartotinai nesurengus, jeigu negalima nustatyti, kad pašalinto rangovo dalyvavimas būtų pakeitęs aukciono rezultatą?
10. Ar aiškinant Direktyvos 2004/18 nuostatas kaip aiškinimo sąlyga galima remtis Direktyvos 2014/24 nuostatų ir preambulės turiniu, nors dar nesibaigė šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę terminas, kiek joje išaiškinami kai kurie Sąjungos teisės aktų leidėjo teiginiai ir ketinimai ir kiek ji neprieštarauja Direktyvos 2004/18 nuostatomis?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo, antrojo, trečiojo, penktojo ir šeštojo klausimų

- 30 Pirmuoju, antruoju, trečiuoju, penktuoju ir šeštuoju klausimais, kurie nagrinėtini kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės prašo nurodyti sąlygas, kurios turi būti tenkinamos tam, kad ūkio subjektas galėtų remtis kitų subjektų pajėgumais, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/18 3 dalį, ir paaiškinti taisykles, kaip tokie subjektai turėtų suteikti būtinus išteklius ir taip galėtų dalyvauti vykdant sutartį.
- 31 Siekiant atsakyti į šiuos klausimus, visų pirma reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2004/18 44 straipsnio 1 dalį perkančioji organizacija patikrina kandidatų ar dalyvių tinkamumą remdamasi šios direktyvos 47–52 straipsniuose apibrėžtais kriterijais.
- 32 Be to, pagal šios direktyvos 44 straipsnio 2 dalį perkančioji organizacija gali reikalauti, kad ūkio subjektai tenkintų minimalius privalomus ekonominės ir finansinės padėties ir techninių ir (arba) profesinių pajėgumų reikalavimus, kaip numatyta šios direktyvos 47 ir 48 straipsniuose.
- 33 Vadovaujantis nusistovėjusia teismo praktika, pagal Direktyvos 2004/18 47 straipsnio 2 dalį ir 48 straipsnio 3 dalį bet kuriam ūkio subjektui pripažįstama teisė dalyvaujant tam tikrame viešajame pirkime remtis kitų subjektų pajėgumais, nesvarbu, kokio teisinio pobūdžio būtų jo ryšiai su tokiais subjektais, jei kandidatas ar dalyvis įrodo perkančiajai organizacijai, kad jam tikrai bus prieinami šių ūkio subjektų ištekliai, būtini sutarčiai įvykdyti (šiuo klausimu žr. 2013 m. spalio 10 d. Sprendimo *Swm Costruzioni 2 ir Mannocchi Luigino*, C-94/12, EU:C:2013:646, 29 ir 33 punktus).
- 34 Toks aiškinimas atitinka direktyvomis šioje srityje siekiamą tikslą – viešuosius pirkimus atverti kuo didesnei konkurencijai, suteikiant naudos ne tik ūkio subjektams, bet ir perkančiosioms organizacijoms. Be to, taip suteikiama daugiau galimybių mažoms ir vidutinėms įmonėms dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, o tai yra vienas iš Direktyvos 2004/18 tikslų, kaip nurodyta jos 32 konstatuojamojoje dalyje (2013 m. spalio 10 d. Sprendimo *Swm Costruzioni 2 ir Mannocchi Luigino*, C-94/12, EU:C:2013:646, 34 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).

- 35 Vadinas, Direktyvos 2004/18 47 straipsnio 2 dalyje ir 48 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta teisė, atsižvelgiant į Sąjungos viešųjų pirkimų teisės aktuose jai teikiamą svarbą, yra bendroji taisyklė, kurios perkančiosios organizacijos turi paisyti, kai vykdo savo įgaliojimus vertindamos dalyvio tinkamumą vykdyti tam tikrą sutartį.
- 36 Esant tokioms sąlygoms, aplinkybė, kad pagal Direktyvos 2004/18 48 straipsnio 3 dalį ūkio subjektas gali remtis kitų subjektų pajėgumais „tam tikrais atvejais“, negali būti aiškinama, kaip, atrodo, siūlo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, taip, kad toks subjektas trečiųjų subjektų pajėgumais gali remtis tik išimtiniais atvejais.
- 37 Vis dėlto svarbu pabrėžti, pirma, kad nors dalyvis gali laisvai užmegzti santykius su subjektais, kurių pajėgumais remiasi, ir pasirinkti tokių santykių teisinį pobūdį, jis turi pateikti įrodymą, kad jam tikrai bus prieinami to subjekto išteklių, kurie jam pačiam nepriklauso ir yra būtini tam tikrai sutarčiai įvykdyti (šiuo klausimu žr. 1999 m. gruodžio 2 d. Sprendimo *Holst Italia*, C-176/98, EU:C:1999:593, 29 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 38 Taigi pagal Direktyvos 2004/18 47 straipsnio 2 dalį ir 48 straipsnio 3 dalį dalyvis negali remtis kitų subjektų pajėgumais tik tam, kad vien formaliai tenkintų perkančiosios organizacijos nustatytus reikalavimus.
- 39 Antra, kaip yra nusprendęs Teisingumo Teismas, pagal Direktyvos 2004/18 nuostatas nedraudžiama, kad naudojimasis šios direktyvos 47 straipsnio 2 dalyje ir 48 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta teise būtų įmanomas tik išimtinėmis aplinkybėmis (šiuo klausimu žr. 2013 m. spalio 10 d. *Swm Costruzioni 2 ir Mannocchi Luigino*, C-94/12, EU:C:2013:646, 36 punktą).
- 40 Tiesa, yra tokių darbų, kuriems dėl jų ypatybių reikalingi tam tikri pajėgumai, kurių neįmanoma pasiekti sujungus mažesnius kelių ūkio subjektų pajėgumus. Tokiu atveju perkančioji organizacija pagrįstai gali reikalauti, kad minimalius atitinkamo pajėgumo reikalavimus atitiktų vienas ūkio subjektas arba tam tikrais atvejais ribotas skaičius ūkio subjektų, kaip tai numatyta Direktyvos 2004/18 44 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje, jei toks reikalavimas susijęs su atitinkamos sutarties objektu ir yra jam proporcingas (šiuo klausimu žr. 2013 m. spalio 10 d. *Swm Costruzioni 2 ir Mannocchi Luigino*, C-94/12, EU:C:2013:646-, 35 punktą).
- 41 Be to, negalima atmesti galimybės, kad ypatingomis aplinkybėmis, atsižvelgiant į konkretaus pirkimo pobūdį ir tikslus, trečiasis subjektas negali perduoti dalyviui savo pajėgumų, kurie būtini tam tikrai pirkimo sutarčiai įvykdyti. Todėl tokiomis aplinkybėmis dalyvis gali remtis tokiais pajėgumais tik tuo atveju, jei trečiasis subjektas tiesiogiai ir asmeniškai dalyvauja vykdant atitinkamą pirkimo sutartį.
- 42 Nagrinėjamoje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja dėl to, ar *Partner* galėtų pagrįstai pasinaudoti PUM pajėgumais, t. y. kad tie pajėgumai lemtų tai, kad būtų prieinami išteklių, būtini pagrindinėje byloje nagrinėjamai sutarčiai įvykdyti, kaip numatyta Direktyvos 48 straipsnio 3 dalyje, atsižvelgiant į tai, kad toks išteklių suteikimas pasireiškia tik per konsultacijas ir mokymus, o PUM tiesiogiai nedalyvauja vykdant šią sutartį.
- 43 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties, aprašytos šio sprendimo 19 punkte, objektas yra kompleksinis mechaninis Varšuvos miesto gatvių važiuojamosios dalies valymas žiemos ir vasaros sezonu ketverius metus iš eilės.
- 44 Kalbant būtent apie valymą žiemą, pažymėtina, jog iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad šiai paslaugai teikti būtini specialūs gebėjimai, be to, būtina gerai išmanyti Varšuvos miesto topografiją ir gebėti operatyviai imtis veiksmų, kad per tam tikrą laiką būtų pasiektas tam tikras kelių važiuojamosios dalies priežiūros lygis.

- 45 Be to, teikiant šią paslaugą naudotina ypatinga technologija, reikalaujanti tam tikros patirties ir didelio profesionalumo, kuri vienintelė leidžia tinkamai vykdyti pagrindinėje byloje nagrinėjamą sutartį ir išvengti pavojingų padarinių kelių eismui.
- 46 Todėl tokią sutartį turi vykdyti patyrę darbuotojai, kurie, tiesiogiai stebėdami kelių važiuojamosios dalies paviršiaus būklę ir imdami mėginius vietoje, gali padėti numatyti, kokių priemonių reikės imtis, ar bet kuriuo atveju tinkamai tenkinti specifinius poreikius vykdant šią sutartį.
- 47 Atsižvelgiant į pagrindinėje byloje nagrinėjamos pirkimo sutarties objektą ir į jos tikslus, negalima atmesti galimybės, kad numatomas PUM dalyvavimas, kurį sudaro vien konsultacijos ir mokymai, negalės būti laikomas pakankamu, kad *Partner* būtų tikrai suteikti šiai sutarčiai vykdyti reikalingi ištekliai, kaip tai reikalaujama šio sprendimo 33 punkte primintoje teismo praktikoje. Tai juolab patvirtina aplinkybė, kaip matyti iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, jog PUM yra Grudziondzo mieste, nutolusiam nuo Varšuvos 230 kilometrų.
- 48 Tokiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgęs į konkrečias pagrindinėje byloje nagrinėjamos pirkimo aplinkybes, turi nustatyti, ar toks ištekliai gali būti suteikti taip, kaip to reikalaujama pagal minėtą teismo praktiką.
- 49 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį, antrąjį, trečiąjį, penktąjį ir šeštąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2004/18 47 straipsnio 2 dalis ir 48 straipsnio 3 dalis, siejamos su šios direktyvos 44 straipsnio 2 dalimi, turi būti aiškinamos taip:
- pagal jas bet kuriam ūkio subjektui pripažįstama teisė konkrečios sutarties atveju remtis kitų subjektų pajėgumais, nesvarbu, kokio pobūdžio būtų jo ryšiai su tokiais subjektais, jei kandidatas ar dalyvis įrodo perkančiajai organizacijai, kad jam tikrai bus prieinami šių subjektų ištekliai, būtini šiai sutarčiai įvykdyti, ir
 - negalima atmesti galimybės, kad naudojimasis šia teise gali būti apribotas esant ypatingoms aplinkybėms, atsižvelgiant į atitinkamos pirkimo sutarties objektą ir jos tikslus. Taip būtent yra, kai trečiojo asmens turimų pajėgumų, būtinų šiai pirkimo sutarčiai įvykdyti, negalima perduoti kandidatui ar dalyviui, todėl pastarasis šiais pajėgumais galėtų remtis tik jei šis trečiasis subjektas vykdant sutartį dalyvautų tiesiogiai ir asmeniškai.

Dėl ketvirtojo klausimo

- 50 Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi, ar Direktyvos 2004/18 48 straipsnio 2 ir 3 dalys turi būti aiškinamos taip, kad perkančioji organizacija gali skelbime apie pirkimą arba specifikacijose aiškiai nurodyti išsamias taisykles, pagal kurias ūkio subjektas gali remtis kitų subjektų pajėgumais.
- 51 Atsakant į šį klausimą reikia priminti, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 33 ir 49 punktuose, kad Direktyvos 2004/18 47 straipsnio 2 dalyje ir 48 straipsnio 3 dalyje bet kuriam ūkio subjektui pripažįstama teisė remtis kitų subjektų pajėgumais, jei kandidatas ar dalyvis perkančiajai organizacijai įrodo, kad jam tikrai bus prieinami šių subjektų ištekliai, būtini atitinkamai sutarčiai įvykdyti.
- 52 Nors šiuo tikslu dalyvis turi įrodyti, kad jam tikrai prieinami jų ištekliai, kurie jam pačiam nepriklauso ir yra būtini tam tikrai sutarčiai įvykdyti, jis gali laisvai rinktis, pirma, kokio teisinio pobūdžio ryšį jis siekia sukurti su kitais subjektais, kurių pajėgumais remiasi siekdamas įvykdyti šią sutartį, ir, antra, šio ryšio įrodymo būdus (2016 m. sausio 14 d. Sprendimo *Ostas celtnieks*, C-234/14, EU:C:2016:6, 28 punktą).

- 53 Dėl šios priežasties perkančioji organizacija iš esmės negali nustatyti kategoriškų reikalavimų, galinčių sudaryti kliučių bet kuriam ūkio subjektui remtis kitų subjektų pajėgumais, be kita ko, iš anksto nurodydama konkrečias taisykles, pagal kurias gali būti remiamasi šių kitų subjektų pajėgumais. Tokia išvada darytina dar ir dėl to, kad praktikoje, kaip teisingai pažymi Europos Komisija, atrodo sudėtinga, net neįmanoma, jog ūkio subjektas numatytą *a priori* visus įmanomus rėmimosi kitų subjektų pajėgumais atvejus.
- 54 Vadinasi, kaip pripažinta ir atsakyme į pirmąjį, antrąjį, trečiąjį, penktąjį ir šeštąjį klausimus, atsižvelgiant į atitinkamos pirkimo sutarties objektą ir jos tikslus, naudojimasis tokia teise gali būti ribojamas esant ypatingoms aplinkybėms, kaip antai nurodytoms šio sprendimo 39–41 punktuose.
- 55 Tokiomis aplinkybėmis negalima iš karto atmesti galimybės, jog siekdama, kad atitinkama sutartis būtų tinkamai įvykdyta, perkančioji organizacija skelbime apie pirkimą arba specifikacijose turi teisę aiškiai nurodyti išsamias taisykles, pagal kurias ūkio subjektui leidžiama remtis kitų subjektų pajėgumais.
- 56 Vis dėlto, kai perkančioji organizacija nusprendžia tokia teise pasinaudoti, ji turi užtikrinti, kad jos nustatomos taisyklės bus susijusios su tos sutarties objektu ir tikslais ir bus jiems proporcingos.
- 57 Toks reikalavimas, beje, leidžia užtikrinti, kad nustatydamas taisykles perkančioji organizacija laikysis skaidrumo principo ir taip ūkio subjektai išsaugos galimybę siūlyti perkančiajai organizacijai alternatyvius rėmimosi kitų subjektų pajėgumais būdus, galinčius garantuoti, kad šie pajėgumai tikrai bus prieinami.
- 58 Todėl į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2004/18 48 straipsnio 2 ir 3 dalys turi būti aiškinamos taip, kad atsižvelgdama į tam tikros pirkimo sutarties objektą ir jos tikslus perkančioji organizacija, siekdama, kad sutartis būtų tinkamai įvykdyta, gali esant ypatingoms aplinkybėms skelbime apie pirkimą arba specifikacijose aiškiai nurodyti išsamias taisykles, pagal kurias ūkio subjektas gali remtis kitų subjektų pajėgumais, jeigu šios taisyklės susijusios su tos pirkimo sutarties objektu ir tikslais ir yra jiems proporcingos.

Dėl septintojo klausimo

- 59 Septintuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi, ar Direktyvos 2004/18 2 straipsnyje įtvirtinti ūkio subjektų vienodo vertinimo ir nediskriminavimo principai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama perkančiajai organizacijai atplėšus vokus su pasiūlymais, pateiktus vykstant viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūrai, priimti ūkio subjekto, pateikusių pasiūlymą dėl viso pirkimo, prašymą atsižvelgti į jo pasiūlymą sudarant sutartį tik dėl kai kurių šio pirkimo dalių.
- 60 Atsakant į šį klausimą reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2004/18 46 konstatuojamąją dalį ir jos 2 straipsnį perkančiosios organizacijos ūkio subjektams turi taikyti vienodas sąlygas, jų nediskriminuoti ir veikti skaidriai.
- 61 Taigi, viena vertus, pagal vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principus dalyviai turi turėti vienodas galimybes suformuluoti savo pasiūlymus, o tai reiškia, kad visų dalyvių pasiūlymams turi būti taikomos vienodos sąlygos. Kita vertus, skaidrumo pareiga siekiama užkirsti kelią perkančiosios organizacijos favoritizmui ir savivalei. Tai reiškia, jog visos sutarties sudarymo procedūros sąlygos ir taisyklės skelbime apie pirkimą arba specifikacijose turi būti suformuluotos aiškiai, tiksliai ir nedviprasmiškai, kad leistų visiems deramai informuotiems ir rūpestingiems dalyviams suprasti jų tikslią reikšmę ir juos aiškinti vienodai, o perkančiajai organizacijai – veiksmingai patikrinti, ar dalyvių pasiūlymai atitinka konkrečiam pirkimui taikomus kriterijus (šiuo klausimu žr. 2014 m. lapkričio 6 d. Sprendimo *Cartiera dell'Adda*, C-42/13, EU:C:2014:2345, 44 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

- 62 Be to, kaip yra nusprendęs Teisingumo Teismas, pagal vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principus ir paisant skaidrumo pareigos vykstant viešojo pirkimo sutarčių sudarymo procedūrai draudžiamos bet kokios perkančiosios organizacijos ir dalyvio derybos, o tai reiškia, kad pateikus pasiūlymą jo iš principo negalima keisti, nesvarbu, ar tai būtų daroma perkančiosios organizacijos, ar konkurso dalyvio iniciatyva. Vadinas, perkančioji organizacija negali prašyti dalyvio, kurio pasiūlymą laiko netikslu ar neatitinkančiu techninių specifikacijų, paaiškinimų (šiuo klausimu žr. 2013 m. spalio 10 d. Sprendimo *Manova*, C-336/12, EU:C:2013:647, 31 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 63 Vis dėlto Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal Direktyvos 2004/18 2 straipsnį nedraudžiama atskirais atvejais pataisyti ar papildyti pasiūlymo duomenų, be kita ko, dėl to, kad akivaizdžiai būtina tik juos paaiškinti arba ištaisyti akivaizdžias fakto klaidas (2013 m. spalio 10 d. Sprendimo *Manova*, C-336/12, EU:C:2013:647, 32 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).
- 64 Tuo tikslu perkančioji organizacija turi įsitikinti, be kita ko, kad prašymas pateikti tam tikro pasiūlymo paaiškinimus nelemtų to, kad atitinkamas dalyvis iš tikrųjų galiausiai pateiks naują pasiūlymą (šiuo klausimu žr. 2013 m. spalio 10 d. Sprendimo *Manova*, C-336/12, EU:C:2013:647, 36 punktą).
- 65 Be to, įgyvendindama turimą diskreciją dėl teisės prašyti kandidatų paaiškinti savo pasiūlymus perkančioji organizacija turi vertinti kandidatus vienodai ir sąžiningai, todėl pasibaigus pasiūlymų atrankos procedūrai ir atsižvelgiant į jos rezultatą prašymas paaiškinti negali pasirodyti nepagrįstai palankus ar nepalankus kandidatui arba kandidatams, kuriems jis adresuotas (2013 m. spalio 10 d. Sprendimo *Manova*, C-336/12, EU:C:2013:647, 37 punktas).
- 66 Nagrinėjamoje byloje, kaip matyti iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, Varšuvos miesto valymo tarnyba, abejodama dėl to, ar *Partner* turi pagrindinėje byloje nagrinėjamai sutarčiai įvykdyti būtinų išteklių, paprašė šios bendrovės po to, kai ji pateikė savo pasiūlymą, išsamiau paaiškinti, kaip PUM dalyvaus vykdam sutartį.
- 67 Atsakydama į šį prašymą paaiškinti pasiūlymą *Partner* Varšuvos miesto valymo tarnybos paprašė, kad tuo atveju, jei nuspręstų, kad įrodyta patirtis yra nepakankama, jos turimus išteklius tam tikra eiliškumo tvarka priskirtų prie kiekvienos iš aštuonių pagrindinėje byloje nagrinėjamo pirkimo dalių taip, kad, nusprendus atmesti jos pasiūlymą, tai būtų taikoma ne visam šiam pirkimui, o tik toms dalis, dėl kurių ji netenkino nustatytų reikalavimų.
- 68 Neginčijama, kad toks pareiškimas, kai ūkio subjektas perkančiajai organizacijai jau atplėšus vokus su pasiūlymais nurodo atitinkamo pirkimo dalių eiliškumo tvarką, pagal kurią turėtų būti vertinamas jo pasiūlymas, toli gražu nėra vien paprastas konkretus paaiškinimas ar akivaizdžių fakto klaidų ištaisyimas, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 63 punkte primintą teismo praktiką, ir iš esmės laikomas esminiu pakeitimu, kuris labiau prilygsta naujo pasiūlymo pateikimui.
- 69 Vadinas, perkančioji organizacija negali leisti ūkio subjektui taip patikslinti savo pirminio pasiūlymo, nes būtų pažeisti vienodo ūkio subjektų vertinimo ir jų nediskriminavimo principai ir iš jų kylanti skaidrumo pareiga, kurie perkančiajai organizacijai taikomi pagal Direktyvos 2004/18 2 straipsnį (šiuo klausimu žr. 2014 m. lapkričio 6 d. Sprendimo *Cartiera dell'Adda*, C-42/13, EU:C:2014:2345, 43 punktą).
- 70 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad į septintąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2004/18 2 straipsnyje įtvirtinti ūkio subjektų vienodo vertinimo ir nediskriminavimo principai turi būti aiškinami taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip pagrindinėje byloje, pagal juos draudžiama perkančiajai organizacijai atplėšus vokus su pasiūlymais, pateiktus vykstant viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūrai, priimti ūkio subjekto, pateikusio pasiūlymą dėl viso pirkimo, prašymą atsižvelgti į jo pasiūlymą sudarant sutartį tik dėl kai kurių šio pirkimo dalių.

Dėl aštuntojo ir devintojo klausimų

- 71 Aštuntuoju ir devintuoju klausimais, nagrinėtinais kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi, ar Direktyvos 2004/18 2 straipsnyje įtvirtinti ūkio subjektų vienodo vertinimo ir nediskriminavimo principai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos reikalaujama pripažinti negaliojančiu elektroninį aukcioną, į kurį nepakviestas priimtina pasiūlymą pateikęs subjektas, ir surengti naują, net jeigu negalima teigti, kad pašalinto ūkio subjekto dalyvavimas būtų pakeitęs aukciono rezultatą.
- 72 Pagal Direktyvos 2004/18 14 konstatuojamąją dalį ir 1 straipsnio 7 dalį pasinaudodamos elektroniniais aukcionais perkančiosios organizacijos po pradinio išsamaus pasiūlymų įvertinimo gali prašyti dalyvių pateikti naujas sumažintas kainas, o kai sutartis sudaroma remiantis ekonomiškai naudingiausiu pasiūlymu, taip pat pagerinti ir kitus, su kainomis nesusijusius pasiūlymo elementus.
- 73 Vykstant tokiai procedūrai, kaip skelbiama toje konstatuojamojoje dalyje, Direktyvoje 2004/18 aiškiai reikalaujama, kad elektroniniai aukcionai būtų vykdomi užtikrinant lygiateisiškumo, nediskriminavimo ir skaidrumo principų laikymąsi.
- 74 Šiuo tikslu, viena vertus, Direktyvos 2004/18 54 straipsnio 4 dalyje numatyta visų dalyvių, kurie yra pateikę priimtinius pasiūlymus, teisė būti pakviestiems pateikti naujas kainas ir (arba) naujas vertes.
- 75 Kita vertus, tos pačios direktyvos 54 straipsnio 8 dalies antroje pastraipoje aiškiai nustatyta, kad kai perkančiosios organizacijos nusprendžia organizuoti elektroninį aukcioną, jos privalo deramai juo naudotis ir netaikyti jo taip, kad būtų užkirstas kelias konkurencijai, ji būtų apribota ar iškraipyta arba būtų pakeistas sutarties objektas, skelbiant konkursą nurodytas skelbime apie pirkimą ir specifikacijoje.
- 76 Vadinasi, kai dalyvis pateikia priimtina pasiūlymą ir dėl to atitinka skelbime apie pirkimą numatytus kriterijus, perkančioji organizacija privalo, kaip matyti iš Direktyvos 2004/18 54 straipsnio 4 dalies, užtikrinti, kad jis galės pasinaudoti teise tam tikrais atvejais dalyvauti elektroniniame aukcione.
- 77 Todėl, kai toks dalyvis nepakviečiamas dalyvauti tokiaame aukcione, kaip savo išvados 52 punkte pažymėjo generalinis advokatas, pagal Direktyvos 2004/18 2 straipsnyje įtvirtintus ūkio subjektų vienodo vertinimo ir nediskriminavimo principus reikalaujama, kad perkančioji organizacija pripažintų negaliojančiu tokį aukcioną ir surengtų naują.
- 78 Šiuo klausimu svarbu pažymėti, kad tokia išvada galioja, neatsižvelgiant į tai, ar pašalinto subjekto dalyvavimas būtų pakeitęs aukciono rezultatą.
- 79 Iš tikrųjų dalyvio naudojimasis teise dalyvauti elektroniniame aukcione niekaip negali būti siejamas su numanomu jo rezultatu ir dėl to negalima jos automatiškai nesuteikti dėl hipotetinių perkančiosios organizacijos svarstymų.
- 80 Kitaip tariant, kaip savo sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodo ir *Krajowa Izba Odwoławcza* (Nacionalinė apeliacijų tarnyba), negalima *a priori* atmesti galimybės, kad ūkio subjektas, kuriam neleista dalyvauti elektroniniame aukcione, galėjo pateikti ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą, todėl perkančiajai organizacijai padarius klaidą aukcionas neišvengiamai turi būti pripažintas negaliojančiu ir surengtas naujas aukcionas.
- 81 Todėl į aštuntąjį ir devintąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2004/18 2 straipsnyje įtvirtinti ūkio subjektų vienodo vertinimo ir nediskriminavimo principai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos reikalaujama pripažinti negaliojančiu elektroninį aukcioną, į kurį nepakviestas priimtina pasiūlymą pateikęs subjektas, ir surengti naują aukcioną, net jeigu negalima teigti, kad pašalinto subjekto dalyvavimas būtų pakeitęs aukciono rezultatą.

Dėl dešimtojo klausimo

- 82 Dešimtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar aiškinant Direktyvos 2004/18 nuostatas galima remtis Direktyvos 2014/24 nuostatomis, nors dar nesibaigė šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę terminas ir jos nuostatos neprieštarauja Direktyvos 2004/18 nuostatoms.
- 83 Atsakant į šį klausimą visų pirma reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką taikytina direktyva, galiojanti tuo momentu, kai perkančioji organizacija pasirenka procedūrą, kurios laikysis, ir galutinai išsprendžia klausimą, ar privaloma iš anksto skelbti konkursą viešojo pirkimo sutarčiai sudaryti. Tačiau direktyvos, kurios perkėlimo terminas pasibaigė po šio momento, nuostatos netaikytinos (2014 m. liepos 10 d. Sprendimo *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 31 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).
- 84 Pagrindinėje byloje apie nagrinėjamos pirkimo sutarties sudarymo procedūrą paskelbta 2013 m. gruodžio 24 d., o Direktyva 2014/24 buvo priimta tik 2014 m. vasario 26 d. ir bet kuriuo atveju jos perkėlimo į nacionalinę teisę terminas pasibaigs, kaip matyti iš jos 90 straipsnio, 2016 m. balandžio 18 d.
- 85 Tokiomis sąlygomis Direktyva 2014/24 *ratione temporis* pagrindinėje byloje netaikytina.
- 86 Be to, jei būtų taikoma Direktyva 2014/24, kuria, kaip matyti iš paties jos pavadinimo, panaikinama Direktyva 2004/18, nepasibaigus jos perkėlimo į nacionalinę teisę terminui, valstybėms narėms, taip pat perkančiosioms organizacijoms ir ūkio subjektams būtų neleista pasinaudoti pakankamu terminu prisitaikyti prie naujų joje įtvirtintų nuostatų.
- 87 Tai priminus reikia pažymėti, kad, kaip matyti iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, nacionalinis teismas savo klausimu siekia sužinoti, ar Direktyvos 2004/18 48 straipsnio 3 dalis, kuria pripažįstama kiekvieno subjekto teisė tam tikros pirkimo sutarties atveju remtis kitų subjektų pajėgumais, turi būti aiškinama atsižvelgiant į Direktyvos 2014/24 63 straipsnio 1 dalies, kuri yra ši 48 straipsnį atitinkanti nuostata, turinį.
- 88 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad kaip tai nurodė ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Direktyvos 2004/18 48 straipsnio 3 dalis suformuluota bendrai ir joje aiškiai nenurodyta tvarka, pagal kurią ūkio subjektas gali remtis kitų subjektų pajėgumais vykstant viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūrai.
- 89 Tačiau Direktyvos 2014/24 63 straipsnio 1 dalyje nuo šiol numatyta, kad ūkio subjektai gali remtis kitų subjektų pajėgumu „tik tuo atveju, kai pastarieji atliks tuos darbus ar teiks tas paslaugas, kuriems reikalaujama šių pajėgumų“.
- 90 Nors tiesa, kaip skelbiama Direktyvos 2014/24 2 konstatuojamojoje dalyje, kad ja siekiama išaiškinti kai kurias svarbiausias sąvokas ir koncepcijas, kad būtų užtikrintas teisinis saugumas ir įtraukti tam tikri tvirtai nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos šioje srityje aspektai, šios direktyvos 63 straipsnyje padaryti esminiai pakeitimai, kiek tai susiję su ūkio subjekto teise remtis kitų subjektų pajėgumais vykstant viešajam pirkimui.
- 91 Iš tikrųjų, užuot Direktyvos 2014/24 63 straipsnio 1 dalyje perėmus Direktyvos 2004/18 48 straipsnio 3 dalies tekstą ir patikslinus jos turinį, joje įtvirtintos naujos sąlygos, kurios nebuvo numatytos ankstesnėje teisinėje tvarkoje.
- 92 Tokiomis sąlygomis ši Direktyvos 2014/24 nuostata negali būti naudojama kaip kriterijus aiškinant Direktyvos 2004/18 48 straipsnio 3 dalį, nes šiuo atveju neprašoma išsklaidyti abejonių dėl pastarosios nuostatos turinio aiškinimo.

- 93 Kitoks aiškinimas tam tikra prasme galėtų lemti neteisingą naujos teisinės tvarkos, kuri skiriasi nuo numatytosios Direktyvoje 2004/18, aiškinimą ir akivaizdžiai prieštarauti ūkio subjektų teisiniam saugumui, t. y. principui, kurio laikymąsi aiškiai siekia užtikrinti Direktyva 2014/24, kaip, be kita ko, matyti iš jos 2 konstatuojamosios dalies.
- 94 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į dešimtąjį klausimą reikia atsakyti taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, Direktyvos 2004/18 48 straipsnio 3 dalies nuostatos negali būti aiškinamos atsižvelgiant į Direktyvos 2014/24 63 straipsnio 1 dalies nuostatas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 95 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiai nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

- 1. 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo 47 straipsnio 2 dalis ir 48 straipsnio 3 dalis, siejamos su šios direktyvos 44 straipsnio 2 dalimi, turi būti aiškinamos taip:**
 - pagal jas bet kuriam ūkio subjektui pripažįstama teisė konkrečios sutarties atveju remtis kitų subjektų pajėgumais, nesvarbu, kokio pobūdžio būtų jo ryšiai su tokiais subjektais, jei kandidatas ar dalyvis įrodo perkančiajai organizacijai, kad jam tikrai bus prieinami šių subjektų ištekliai, būtini šiai sutarčiai įvykdyti, ir
 - negalima atmesti galimybes, kad naudojimasis šia teise gali būti apribotas esant ypatingoms aplinkybėms, atsižvelgiant į atitinkamos pirkimo sutarties objektą ir jos tikslus. Taip būtent yra, kai trečiojo asmens turimų pajėgumų, būtinų šiai pirkimo sutarčiai įvykdyti, negalima perduoti kandidatui ar dalyviui, todėl pastarasis šiais pajėgumais galėtų remtis tik jei šis trečiasis subjektas vykdamas sutartį dalyvautų tiesiogiai ir asmeniškai.
- 2. Direktyvos 2004/18 48 straipsnio 2 ir 3 dalys turi būti aiškinamos taip, kad atsižvelgdama į tam tikros pirkimo sutarties objektą ir jos tikslus perkančioji organizacija, siekdama, kad sutartis būtų tinkamai įvykdyta, gali esant ypatingoms aplinkybėms skelbime apie pirkimą arba specifikacijose aiškiai nurodyti išsamias taisykles, pagal kurias ūkio subjektas gali remtis kitų subjektų pajėgumais, jeigu šios taisyklės susijusios su tos pirkimo sutarties objektu ir tikslais ir yra jiems proporcingos.**
- 3. Direktyvos 2004/18 2 straipsnyje įtvirtinti ūkio subjektų vienodo vertinimo ir nediskriminavimo principai turi būti aiškinami taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip pagrindinėje byloje, pagal juos draudžiama perkančiajai organizacijai atplėšus vokus su pasiūlymais, pateiktus vykstant viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūrai, priimti ūkio subjekto, pateikusiai pasiūlymą dėl viso pirkimo, prašymą atsižvelgti į jo pasiūlymą sudarant sutartį tik dėl kai kurių šio pirkimo dalių.**

4. Direktyvos 2004/18 2 straipsnyje įtvirtinti ūkio subjektų vienodo vertinimo ir nediskriminavimo principai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos reikalaujama pripažinti negaliojančiu elektroninį aukcioną, į kurį nepakviestas priimtina pasiūlymą pateikęs subjektas, ir surengti naują aukcioną, net jeigu negalima teigti, kad pašalinto subjekto dalyvavimas būtų pakeitęs aukciono rezultatą.
5. Tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, Direktyvos 2004/18 48 straipsnio 3 dalies nuostatos negali būti aiškinamos atsižvelgiant į 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB, 63 straipsnio 1 dalies nuostatas.

Parašai.